

Respons

Jemen: Somaliere i Jemen

Problemstilling:

- Antall somaliere i Jemen
- Registrering, beskyttelse og sosiale rettigheter
- Dokumenter på identitet og nasjonalitet
- Inngåelse av ekteskap
- Somalieres mulighet for erverv av jemenittisk statsborgerskap
- Utreisetillatelse, mulighet for retur til Jemen og frivillig retur fra Jemen til Somalia
- Somaliere i Jemen tilknyttet al-Shabab

Antall somaliere i Jemen

Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i Sana'a var det ved begynnelsen av 2012 mer enn 220 000 registrerte flyktninger i Jemen. Det reelle antallet antas å være høyere. Omtrent 205 000 av de registrerte flyktningene var somaliere. Mer enn 25 000 somaliere kom til Jemen i 2011 (UNHCR, møte i Sana'a april 2012; UNHCR 2012a). Fra januar til og med 31. mai 2012 ble det registrert 10 187 nye somaliske flyktninger i Jemen (UNHCR 2012b).

Somaliske flyktninger bor spredt rundt i landet. I prinsippet kan de bosette seg hvor de vil. I praksis bor likevel de fleste i den sørlige delen av Jemen. Ca. 80 % bor i og rundt byer (UNHCR omtalte dem som "urban refugees"), særlig i og rundt Sana'a og Aden (Immigration, Passport & Nationality Authority; den somaliske ambassaden i Jemen; UNHCR, møter i Sana'a april 2012).

Registrering, beskyttelse og sosiale rettigheter

Registrering og beskyttelse

UNHCR har tre mottakssentre, tre transittsentre og én flyktingleir (Kharaz i provinsen Lahj) i sør samt kontor i Aden og Sana'a. Det er UNHCR som tar imot og registrerer somaliske flyktninger i samarbeid med Danish Refugee Council (DRC).

På mottakssentrene blir flyktingene registrert og får mat, klær, helsesjekk, informasjon og et asylsøkerkort basert på de opplysningene den enkelte gir om seg selv. Deretter oppsøker vedkommende jemenittiske immigrasjonsmyndigheter (Immigration, Passport & Nationality Authority) som utsteder ID-kort med to års varighet basert på opplysningene fra UNHCR.

Det er kun de som søker som får flyktingstatus. Somaliere har siden 1991 fått *prima facie*-status. Når det gjelder etiopiere og andre fra Afrikas Horn foretar UNHCR en "Refugee Status Determination" (UNHCR, møte i Sana'a april 2012).

Sosiale rettigheter

Flere kilder Landinfo møtte i Sana'a i april 2012 påpekte at jemenittiske myndigheter og befolkningen generelt har en velvillig innstilling til somaliere som kommer til landet og søker beskyttelse.

Den somaliske ambassaden fremholdt Jemen som det beste stedet i regionen for somaliere og henviste til *prima facie*-statusen og rettighetene som gis somaliere registrert hos jemenittiske myndigheter. Det er lett for somaliere å få lovlig opphold, de trenger kun å registrere seg hos myndighetene og betale en avgift. Oppholdstillatelsen gir rett til å søke arbeid, helsetjenester og utdanning. Selve utdanningen er gratis, også på universitetsnivå. Ifølge ambassaden utstettes ikke somaliere for diskriminering ved opptak til universitet, en del av dem får også stipend fra den somaliske ambassaden. Ambassaden understreket imidlertid at de fleste somaliere som kommer som flyktninger til Jemen har som førsteprioritet å reise videre til et tredje land, og da helst til europeiske land.

Også den amerikanske ambassaden (møte i Sana'a april 2012) viste til jemenittisk gjestfrihet overfor somaliske flyktninger ("Yemen is a very hospitable country; they are good to Somalis in general"). Det samme gjorde UNHCR ("they are generally very kind to Somalis"), som fortalte at Jemen er det eneste landet på den arabiske halvøya som har undertegnet Flyktingkonvensjonen fra 1951 og tilleggsprotokollen fra 1967. UNHCR påpekte imidlertid at til tross for gjestfrihet og formelle rettigheter er Jemen et fattig og underutviklet land med vanskelige leveforhold for praktisk talt alle innbyggere. I tillegg har Jemen et stort antall internt fordrevne som følge av væpnede konflikter i nord og sør, og det folkelige opprøret i 2011 har bidratt til en forverret økonomisk og humanitær krise over hele landet. Dette har etter UNHCRs oppfatning økt muligheten for at det kan komme "motreaksjoner" mot flyktninger i fremtiden.

Dokumenter fra jemenittiske immigrasjonsmyndigheter

Immigration, Passport & Nationality Authority opplyste (møte i Sana'a april 2012) at det finnes seks sentrale registreringssentre i landet hvor somaliere kan registrere seg hos jemenittiske myndigheter. Ved registrering får somaliere utstedt et jemenittisk ID-kort, gyldig

---

Respons Jemen: Somaliere i Jemen

for to år. Kortet kan fornyes for to år av gangen. Det utstedes også ID-kort til barn. Kortet gir rett til opphold, arbeid, skolegang og helsetjenester. Jemenittiske immigrasjonsmyndigheter baserer seg på de opplysningene som somaliere selv gir til UNHCR om sin identitet og sitt opprinnelsessted. Myndighetene har verken kapasitet eller praktiske muligheter til å etterprøve hvorvidt opplysningene er korrekte eller ikke.

UNHCR bekreftet at somaliske barn født i Jemen kan bli registrert og få utstedt jemenittisk fødselsattest. UNHCR opplyste i tillegg at det tas fingeravtrykk av alle somaliere som registreres hos jemenittiske myndigheter.

Dokumenter fra den somaliske ambassaden i Sana'a

Både den somaliske ambassaden, Immigration, Passport & Nationality Authority og UNHCR bekreftet at det er ganske vanlig at somaliske flyktninger oppsøker sitt lands ambassade og ber om bistand, blant annet til utstedelse av personlige dokumenter.

Den somaliske ambassaden opplyste at den utsteder dokumenter som fødselsattester og pass til flyktninger som søker om det. Hvis vedkommende snakker somali og ser ut som en somalier, foretar ambassaden ingen andre undersøkelser av identitet og nasjonalitet. Ambassaden intervjuer søkerne og spør om navn, fars og farfars navn, stamme og opprinnelsessted. Ifølge ambassaden kan somaliere alltid identifisere hvem som er somalier. Dialekt, navn, stamme og utseende gjør at somaliere intuitivt ("within two seconds") forstår hvorvidt vedkommende er somalier eller ikke.

På spørsmål om dokumenter for barn svarte ambassaden at somaliske foreldrene har mulighet til å registrere barnet både hos jemenittiske myndigheter og ved ambassaden. Noen ganger henvender UNICEF seg til ambassaden og etterspør somalisk fødselsattest til barn slik at disse kan få gå på skole. Dette er gjerne somaliske barn født før ankomst Jemen som ikke har noen form for dokumentasjon fra hjemlandet.¹

Også det norske konsulatet opplyste (møte i Sana'a april 2012) at somaliere får pass og fødselsattester utstedt ved den somaliske ambassaden. De fleste søkere ved konsulatet er somaliere som søker familiegjening i Norge.

Inngåelse av ekteskap

Ekteskap mellom somaliere i Jemen

Både UNHCR og den somaliske ambassaden opplyste at somaliere i Jemen gifter seg på tradisjonelt vis hos en imam som setter opp ekteskapskontrakten i tråd med islamske prinsipper. Deretter registreres ekteskapet hos sivile jemenittiske myndigheter. Prosessen somaliere må igjennom for å inngå ekteskap er lite formell. Somaliere har heller ikke problemer med å få registrert sine ekteskap.

Den somaliske ambassaden hadde imidlertid merket seg at noen av ekteskapskontraktene som somaliere legger frem ikke alltid oppfyller kravene til et muslimsk ekteskap. Det er derfor

---

¹ Utenlandske barn må ha fødselsattest for å kunne skrives inn på jemenittisk skole.

etablert et eget kontor ved ambassaden som tilbyr somaliere hjelp til å sette opp ekteskapskontrakter.

På spørsmål om hvordan et somalisk par kan bevise at de er gift (for eksempel i Somalia) hvis ekteskapet ikke kan dokumenteres, svarte ambassaden at den hjelper personer som enten har mangelfulle eller ingen papirer på tidligere inngått ekteskap. Ambassaden undersøker familieforholdene ved å snakke med slekt og venner i Jemen. Det hele foregår muntlig. Det foretas ingen andre undersøkelser i Somalia. Når ekteskapet har blitt bekreftet av familiemedlemmer eller venner, utsteder ambassaden en attest på at paret er gift.

Ekteskap mellom somaliere og jemenitter

Både Hakim Almasmari (redaktør for Yemen Post, møte i Sana'a april 2012), Immigration, Passport & Nationality Authority og den somaliske ambassaden opplyste at det er relativt vanlig med ekteskap mellom jemenitter og somaliere. Ifølge Almasmari er det også relativt vanlig at jemenitter gifter seg med etiopiere.

Den somaliske ambassaden viste til den historiske migrasjonen mellom Somalia og Jemen, at det har bodd jemenittiske stammer i Somalia i generasjoner og at de to folkene har giftet seg med hverandre i flere hundre år. Ambassaden viste videre til at somaliere og jemenitter har samme religion og mange kulturelle fellestrekk, og at blandede ekteskap derfor er sosialt akseptert og relativt vanlig.

En jemenittisk kvinne som gifter seg med en utlending må, i tillegg til familiens samtykke, ha samtykke fra Innenriksdepartementet. Tillatelsen gis i form av et brev fra departementet. En slik tillatelse er betinget av at det fremlegges en helseattest og at aldersforskjellen mellom partene ikke er mer enn 20 år (Immigration, Passport & Nationality Authority, møte i Sana'a april 2012).

På spørsmål om holdninger til ekteskap mellom jemenittiske kvinner og somaliske menn, svarte Immigration, Passport & Nationality Authority at noen familier aksepterer slike ekteskap, mens andre ikke gjør det. Det er opp til den enkelte familie. Den mannlige parten må selvsagt være muslim, og det er viktig at han har jobb og anses som en god familieforsørger. En somalisk kvinne som gifter seg med en jemenitt kan få en femårig oppholdstillatelse stemplet inn i sitt somaliske pass. Det er også mulig for henne å reise ut av Jemen og returnere så lenge tillatelsen er gyldig.

Dersom en somalisk mann gifter seg med en jemenitt vil han få en toårig oppholdstillatelse stemplet inn i sitt somaliske pass. Tillatelsen fornyes for to år av gangen (Immigration, Passport & Nationality Authority, møte i Sana'a april 2012).

Somaliernes mulighet for å få jemenittisk statsborgerskap

En somalisk kvinne gift med en jemenitt kan få jemenittisk statsborgerskap etter fem års ekteskap. Eventuelle barn født i Jemen av jemenittisk mor og somalisk far, vil få jemenittisk statsborgerskap ved fødselen.

En somalisk mann som ønsker å bli jemenittisk borger, må først skaffe seg somalisk pass. I tillegg kreves at han har bodd i Jemen i minimum 15 år, at han har et spesielt nyttig arbeid og at han har skikket seg vel i lokalsamfunnet (Immigration, Passport & Nationality Authority, møte i Sana'a april 2012).

Respons Jemen: Somaliere i Jemen

Ifølge den somaliske ambassaden kan somaliere bo i Jemen med flyktningstatus hele livet. Jemenittisk statsborgerskap er først og fremst nødvendig om man vil reise til utlandet og så returnere til Jemen via ordinær grensepassering. Men i praksis er det nesten umulig for en somalisk mann å få statsborgerskap på lovlig vis. Derimot kan man kjøpe statsborgerskap dersom man har tilstrekkelig med penger. En mulighet er å anføre at man har tilknytning til en jemenittisk stamme og få en sheik til å bekrefte dette mot betaling. Man kan også bestikke offentlige tjenestemenn for å bli registrert som jemenittisk borger, eller rett og slett kjøpe falske statsborgerskapspapirer.

Ifølge Sveriges generalkonsulat er det generelt sett svært lett å skaffe seg falske dokumenter i Jemen (møte i Sana'a april 2012).

Statsborgerskap for somaliere av jemenittisk opprinnelse

Ifølge UNHCR (møte i Sana'a april 2012) bor det en jemenittisk minoritet i Somalia. Deres forfedre utvandret til Somalia for flere generasjoner siden. De snakker somali og er somaliske borgere, men er etniske jemenitter og arabere.

Immigration, Passport & Nationality Authority opplyste at mange jemenitter er født i utlandet fordi så mange i generasjoner har emigrert til Afrika, Asia og Europa. Etterkommere, inkludert flyktninger fra Afrikas Horn, har mulighet til å få statsborgerskap hvis de kan bevise sin jemenittiske opprinnelse ved hjelp av gamle familiedokumenter. Hvis de for eksempel har en jemenittisk bestefar eller oldefar, kan dokumentene legges frem for en lokal komité på stedet hvor familien opprinnelig kommer fra. Komiteen undersøker papirene og utsteder en attest på at de er ekte. Deretter kan vedkommende få utstedt ID-kort ved et registreringskontor og søke om pass.

Utreisetillatelse, retur til Jemen og frivillig retur til Somalia

Utreisetillatelse og retur til Jemen

Jemenittiske myndigheter utsteder ikke reisedokumenter til somaliske flyktninger. Men dersom en somalisk borger får visum til et tredje land, får vedkommende forlate Jemen på ordnet vis. Vedkommende må først skaffe seg pass fra den somaliske ambassaden. Deretter stempler jemenittiske myndigheter utreisetillatelsen i passet, og vedkommende kan forlate landet via ordinær grensepassering (Immigration, Passport & Nationality Authority, møte i Sana'a april 2012).

Både den somaliske ambassaden og Norges generalkonsulat bekreftet at somaliere som vil forlate Jemen på formelt riktig måte må ha utreisetillatelse fra jemenittiske myndigheter.

Immigration, Passport & Nationality Authority, den somaliske ambassaden og Norges generalkonsulat opplyste i tillegg at hvis en registrert somalisk borger forlater Jemen, bortfaller vedkommendes oppholds- og arbeidstillatelse. Ifølge ambassaden utsteder den et såkalt "go home paper" til somaliere som ønsker å reise tilbake til Somalia. Hjemvendte somaliere kan imidlertid ikke returnere til Jemen på dette papiret, de må komme som asylsøkere og registrere seg som flyktninger på nytt.

Respons Jemen: Somaliere i Jemen

Frivillig retur fra Jemen til Somalia

Ifølge Immigration, Passport & Nationality Authority hender det at somaliske flyktninger anmoder jemenittiske myndigheter om assistanse til å returnere til trygge områder i Somalia. Den somaliske ambassaden opplyste at omtrent 6000 familier reiste hjem til Somalia i 2011.

Somaliere i Jemen tilknyttet al-Shabab

I 2012 har det kommet flere, til dels motstridende opplysninger i pressen om at islamske krigere fra den somaliske organisasjonen al-Shabab befinner seg i Jemen og har sluttet seg til al-Qaida på den arabiske halvøya (al-Qaida in the Arabian Peninsula - AQAP). Islamske krigere fra andre nasjonaliteter skal også ha kommet til Jemen via Somalia.

For eksempel opplyste Shabelle Media Network (2012) i februar at ca. 100 medlemmer av al-Shabab, de fleste utlendinger, var samlet i den somaliske byen Kismayu på vei til Jemen. Samme dag siterte den libanesiske avisen The Daily Star (2012) en militær leder for troppene til Den afrikanske union i Somalia som hevdet at ca. 300 medlemmer av al-Shabab, hvorav de fleste skal ha vært utlendinger, nylig hadde forlatt landet for Jemen. Videre opplyste den somaliske ambassaden i Sana'a i et intervju med Somalia Report i mars at medlemmer av al-Shabab befant seg i Jemen, særlig i al-Qaida-kontrollerte områder.

Noen dager senere siterte avisen Yemen Times den somaliske ambassaden om at 500 krigere fra al-Shabab hadde kommet til Jemen for å kjempe sammen med AQAP. Yemen Times siterte også en jemenittisk journalist som anså det oppgitte antallet som betydelig overdrevet (al-Maqtari 2012).

I møte med Landinfo i april 2012 kunne både Immigration, Passport & Nationality Authority og den amerikanske og somaliske ambassaden bekrefte at medlemmer av al-Shabab var i Jemen, og at de fleste oppholdt seg i provinsene Abyan og Shabwa.² Ingen av kildene ville eller kunne uttale seg om hvor mange det kan dreie seg om. Ifølge den somaliske ambassaden hender det at krigere fra al-Shabab også blander seg med somaliske flyktninger i leirene.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

---

² Dette kan ha endret seg etter den militære offensiven i mai 2012 som medførte at al-Qaida-tilknyttede grupper mistet sitt militære fotfeste i provinsene Abyan og Shabwah.

Referanser

Skriftlige kilder

- Shabelle Media Network (2012, 23. februar). Somalia: Al-Shabab Commanders Flee Towards Yemen. *All Africa*. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/201202240787.html> [lastet ned 31. juli 2012]
- The Daily Star (2012, 23. februar). 300 al-Shabab fighters flee toward Yemen. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2012/Feb-23/164370-300-al-shabab-fighters-flee-toward-yemen.ashx#axzz1yoy4kJqN> [lastet ned 31. juli 2012]
- Somalia Report (2012, 15. mars). Are al-Shabaab Fighters Fleeing to Yemen? *Somalia Report*. Tilgjengelig fra <http://www.somaliareport.com/index.php/post/3079> [lastet ned 31. juli 2012]
- Al-Maqtari, M. (2012, 22. mars). Conflicting Reports on Al-Shabab fighters entering Yemen. *Yemen Post*. Tilgjengelig fra <http://www.yementimes.com/en/1557/report/612/Conflicting-reports-on-Al-Shabab-fighters-entering-Yemen.htm> [lastet ned 31. juli 2012]
- UNHCR (2012a, 12. januar). *Record number of African refugees and migrants cross the Gulf of Aden in 2011*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra http://www.ecoi.net/local_link/209481/315144_en.html [lastet ned 1. august 2012]
- UNHCR (2012b, 31. mai). *New Arrivals in Yemen Comparison 2009-2011*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4fd5a3de9.html> [lastet ned 1. august 2012]

Muntlige kilder

- Den amerikanske ambassaden i Jemen. Møte i Sana'a 17. april 2012
- Immigration, Passport & Nationality Authority (Ministry of Interior), ved Mohamed A. S. al-Ramli. Møte i Sana'a 16. april 2012.
- Norges generalkonsulat i Jemen. Møte i Sana'a 21. april 2012.
- Den somaliske ambassaden i Jemen, ved charge d'affaires Mukhtar Mohamed Hassan. Møte i Sana'a 18. april 2012.
- Sveriges generalkonsulat i Jemen. Møte i Sana'a 18. april 2012.
- FNs høykommissær for flyktninger - UNHCR. Møte i Sana'a 17. april 2012.
- Verdens matvareprogram - WFP. Møte i Sana'a 15. april 2012.
- Yemen Post, ved redaktør og utgiver Hakim Almasmari. Møte i Sana'a 16. april 2012.

Respons Jemen: Somaliere i Jemen

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.